

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ (КИТАЙ, ПІВДЕННА КОРЕЯ, ЯПОНІЯ)

Постановка проблеми. За сучасних умов прояви корупції стали тими чинниками, що створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку більшості країн світу, негативно впливають на всі сторони суспільного життя. На сьогодні кримінальні елементи спрямовують свої зусилля на встановлення контролю над найбільш прибутковими сферами економічних відносин, намагаються проникнути до управлінських структур різних рівнів для лобювання власних інтересів. Зменшення рівня корупції до безпечного в Україні, можливе лише за умови вивчення та втілення в життя закордонного досвіду боротьби із цим вкрай негативним соціальним явищем. Вивчення таких закордонних програм являє собою величезні перспективи для запозичення позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності власного реально діючого механізму протидії корупції.

Мета. Дослідити сутність міжнародного досвіду щодо запобігання та протидії корупції, зокрема у Китаї, Південній Кореї та Японії, з метою подальшого визначення пропозицій щодо вирішення проблеми корупції в Україні. Для висвітлення даної мети потрібно поставити наступні завдання:

- визначити особливість протидії корупції за допомогою сильної держави;
- визначити значення програми «OPEN»;
- визначити можливість протидії корупції за відсутності єдиного кодифікованого акту направлено на боротьбу з корупцією;

Стан дослідження. Окремі аспекти запобігання та протидії корупції розглядали такі науковці, як: Ф.В. Абрамов, С.М. Баранов-Мохорт, М.Ю. Бездольний, Г.С. Буряк, М.Д. Данчук, Д.І. Йосифович, М.І. Мельник, Е.С. Молдован та інші.

Виклад матеріалу. Корупція – протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів. Найчастіше термін застосовується по відношенню до бюрократичного апарату і політичної еліти [5]. Політична корупція як динамічне явище, яке постійно розвивається, призводить до того, що політичній системі можуть бути властиві різні типи політичної корупції одночасно [6].

Емпіричні дані показують, що корупція викликає неефективний розподіл і витрачання державних коштів і ресурсів, втрати податків, коли податкові органи привласнюють собі частину податків, зниження ефективності роботи державного апарату в цілому, розорення приватних підприємців, зниження інвестицій у виробництво, уповільнення економічного зростання, нецільове використання міжнародної допомоги країнам, що розвиваються, неефективне використання здібностей індивідів: замість виробництва матеріальних благ люди витрачають час на непродуктивний пошук ренти, зростання соціальної нерівності, посилення організованої злочинності – банди перетворюються на мафію, занепад політичної легітимності влади, зниження суспільної моралі [5].

Незважаючи на багатоаспектність природи виникнення та поширення корупційних проявів у кожній окремій державі, до основних факторів, що сприяють їх поширенню, можна віднести, з одного боку, зростаюче зубожіння широких верств населення, погіршення криміногенної ситуації, високі показники нерівності розподілу прибутків, відсутність системи соціального захисту в одних країнах, а з іншого – нарощування економічного потенціалу та щорічне збільшення фінансових надходжень у вигляді іноземних інвестицій – в інших країнах. У світі немає жодної країни, в якій би зовсім не було корупції.

Чинники успішної протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою. Це, насамперед, відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації.

Однією з головних складових формування і реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем, запроваджених у межах Організації Об'єднаних Націй, Радою Європи, Інтерполом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими міжнародними інституціями [3].

Є три можливі підходи до зменшення корупції. По-перше, можна посилити закони і їхнє виконання, тим самим підвищивши ризик покарання. По-друге, можна створити економічні механізми, що дозволяють посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони. По-третє, можна підсилити роль ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції [5].

За кордоном антикорупційне законодавство розвивається у бік використання всього арсеналу правових засобів боротьби і з акцентом на попередження.

З огляду на актуальність проблеми боротьби з корупцією, одним із головних завдань сучасності для багатьох держав світу є перегляд комплексу організаційно-правових та інших заходів на національному рівні з метою їх удосконалення, підвищення рівня взаємодії на двосторонньому та регіональному рівнях, а також активізація діяльності в межах міжнародних організацій у сфері боротьби з корупцією та організованою злочинністю.

Зокрема, протидія корупції у Китаї відбувається за допомогою сильної держави. У 2012 році Головою Компартії в Китаї став Сі Цзіньпін. Він розставив пріоритети у своїй політиці. Першим ділом китайським чиновникам передали список з 8 пунктів, який кожен з них повинен був вивчити напам'ять і беззаперечно дотримуватися.

Чиновники сприйняли це як жарт, демагогію. Ніхто серйозно не думав, що новий Голова жартувати не збирається. Вони ще не знали, що оголошена серйозна боротьба з корупцією у Китаї. «Або висока мораль, або розстріл» – головна ідея нової стратегії. Звичайно, смертна кара існувала і раніше. Однак Сі Цзіньпін серйозно видозмінив всі методи боротьби з корупцією. Вищою мірою покарання для чиновників, яких зловили на хабарі, є розстріл. Проте, сьогодні в Китаї він рідко застосовується. Розстріл замінюють ін'єкцією.

Статистика тільки за 2015 рік показує, що виявлених порушень було близько 34 тис. З них понад 8 тис. справ передали в суд за використання службового становища в особистих цілях, понад 5 тис. – за отримання цінних подарунків. До суду доходять і порушення, пов'язані з використанням службового транспорту в особистих цілях. Таких справ за 2015 рік налічувалося близько 5.5 тис. Близько 4.5 тис. чиновників були покарані за організацію занадто пишних бенкетів, весіль, похоронів родичів і т. д. Понад 500 тис. осіб постраждало за організацію розважальних закладів, клубів. Понад 2.5 тис. відповіли перед законом за свої поїздки по країні за рахунок бюджетних коштів.

Боротьба з корупцією в 2015-2016 році обрушила економіку найбільшого міста Макао – найбільшого центру грального бізнесу в світі. Антикорупційна політика призвела до того, що чиновники або втратили реальний дохід, або просто побоюються бути поміченими серед «фінансових ділків» [1].

У Південній Кореї спостерігається інший метод протидії корупції.

Внаслідок масових демонстрацій, що відбувалися в державі з кінця 1980-х р. почалися трансформації політичної системи: прийняття нової конституції, проведення демократичних виборів, законодавчі зміни. Південна Корея намагалася комплексно реформувати країну відповідно до демократичних принципів Західного світу.

Одним із перших кроків президента Кім Йон Сама в 1993 р. була антикорупційна кампанія, відповідно до якої всі військові й урядові особи повинні були оприлюднювати свої фінансові декларації. Крім того, двох попередніх президентів було заарештовано за корупційні махінації. Однак успішність кампанії була поверховою, яскравим прикладом цього стали корупційні скандали, пов'язані з податковими органами в трьох найбільших містах Республіки Кореї: Сеулі, Пусані й Тегу.

Як інструмент організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж е-урядування під назвою «OPEN» запустили в 1999 р. Ця програма – система

контролю за міською адміністрацією з боку кожного, хто звертається до неї із своєю заявою. В реальному часі можна дізнатися на якому етапі розгляд поданого звернення: коли воно було зареєстроване, хто конкретно займається цим питанням і коли можна чекати рішення. У випадку якщо питання не має позитивного розв'язку, то обов'язково буде надана відповідь, з яких саме причин. В середньому Вебсайт «OPEN» щодня отримує понад 2500 звернень від громадян. Програма економить час, є зручною у використанні і що найголовніше - система онлайн-контролю запобігає корупції, бо не передбачає особистих контактів з чиновникам, а заодно і можливості передачі хабаря, що могло б вплинути на розгляд справи.

Програма «OPEN» стала сенсацією в боротьбі проти корупції, багато країн світу перейняли корейський досвід, запустивши в себе схожі проекти.

Також, в 2001 році парламентом був прийнятий Закон про боротьбу проти корупції, яким передбачалося створення Корейської Незалежної Комісії по боротьбі з корупцією. Остання розпочала свою роботу з 2002 року. Однак, аби громадяни не зловживали правом звинувачення в корупції, Законом передбачена кримінальна відповідальність за неправдиве звинувачення терміном на 10 років позбавлення волі або штраф до 40 тисяч доларів [4].

Японський досвід боротьби з корупцією доводить, що відсутність єдиного кодифікованого акту, направлено на боротьбу з корупцією, не перешкоджає ефективному вирішенню проблеми. Норми антикорупційного характеру містяться в багатьох національних законах. Особливе значення японський законодавець додає заборонам відносно політиків, державних і муніципальних службовців. Вони, зокрема, торкаються численних заходів, які політично нейтралізують японського чиновника відносно приватного бізнесу як під час служби, так і після звільнення. Японський законодавець встановлює суворі обмеження фінансування виборчих кампаній, партій і інших політичних організацій, вводить жорсткорегламентований порядок здійснення пожертвувань на користь кандидатів на виборах, політичних фондів, встановлює суворий порядок фінансової звітності. Порушення положень закону тягне за собою застосування санкцій. Японський законодавець кваліфікує як кримінальний злочин дії політиків, що пробивають за винагороду від зацікавленої особи вигідне для неї рішення шляхом впливу на державних, муніципальних службовців, а також юридичних осіб з 50 % капіталу держави або місцевого самоврядування.

В Японії, як і в багатьох країнах, одним з найголовніших напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Японським державним службовцям гарантована гідна оплата праці. Велику увагу японський законодавець приділяє етичній поведінці політиків і службовців. Так, з квітня 2000р. в країні діє Закон "Про етику державних службовців", а так само затверджені урядовим указом етичні правила державного службовця і норми адміністративних покарань за їх порушення.

В квітні 2001 р. в Японії набув чинності Закон "Про розкриття інформації". Цей акт гарантує громадянам право на доступ до офіційної інформації, що є в урядових установах, і можливість подати апеляцію в Раду з контролю за розкриттям інформації в тому випадку, якщо уряд вирішить не розкривати певну інформацію. Ці умови дозволили громадським організаціям викрити декілька випадків корупції. Тому в Японії пріоритетними у сфері боротьби з корупцією стали: заходи політичної економії, реформа державної служби, забезпечення громадських свобод [3].

Проведений аналіз особливостей боротьби з корупційними злочинами в Китаї, Південній Кореї та Японії дозволяє сформулювати уявлення про основи передової національної антикорупційної стратегії, розвиток якої необхідний в сьогоденні України. Зокрема, це жорстка підзвітність осіб, які наділені владними повноваженнями, перед реально незалежним органом, що здійснює моніторинг чистоти діяльності державних службовців, а також наділений повноваженнями по притягненню до відповідальності посадовців незалежно від їх місця в ієрархічній структурі влади. Також необхідним є організований соціальний контроль з боку громадянського суспільства за всією системою державного адміністрування і забезпечена можливість порушення в цих рамках кримінального переслідування правопорушників. В Україні повинна бути політична воля вищого

керівництва держави до боротьби з корупцією і сформована на її основі єдина державна політика в області боротьби з корупцією, яка б включала комплекс заходів державного, політичного, економічного, соціального і правового характеру.

Висновки. Системи протидії корупції у трьох державах є зовсім різними. Кожна з них характеризується своїми особливостями. Та все ж вони є великим досвідом для боротьби з корупцією для інших держав, в тому числі і для України. Саме системні, комплексні профілактичні заходи – це шлях, який може змінити обсяги і характер корупційних проявів в Україні.

Література

1. *Боротьба з корупцією у Китаї: методи, досвід [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://urok.pp.ua/novini-ta-susplstvo/4563-borotba-z-korup-cyeu-u-kitayi-metodi-dosvd.html>. – Заголовок з екрану.*
2. *Визначення стратегічного напрямку боротьби з корупцією [Електронний ресурс] / С.В. Дрьомов, Ю.Г.Кальниш, Д.Б. Клименко, Г.О. Усатий, Л.М. Усаченко; за ред. Ю.Г. Кальниша. – К.: ДП "НВЦ "Пріоритети", 2010. – 88 с. – Режим доступу: <http://sd.net.ua/2012/03/09/viznachennya-strategichnogo-napryamu-borotbi.html>. – Заголовок з екрану.*
3. *Міжнародний досвід протидії корупції [Електронний ресурс] / С.В. Дрьомов, Ю.Г.Кальниш, Д.Б. Клименко, Г.О. Усатий, Л.М. Усаченко; за ред. Ю.Г. Кальниша. – К. : ДП "НВЦ "Пріоритети", 2010. – 88 с.*
4. *Мотрунич М Як борються з корупцією в Південній Кореї [Електронний ресурс] // УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ: Інформаційне агентство. – 2014. – Режим доступу: <http://ukrreal.info/ua/statti/9154-yak-boriutsia-z-koruptsiieiu-v-pivdennii-korei>. – Заголовок з екрану.*
5. *Корупція [Електронний ресурс] // Вікіпедія: Вільна енциклопедія. – 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Корупція#cite_note-Ades-16. – Заголовок з екрану.*
6. *Кохан Г. В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – 232 с.*
7. *Гончарук Т., Шумка М Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань. – Львів, 2011. – С.215-222.*
8. *Гончарук-Чолач, Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 72-81.*
9. *Гурик М.І., Шумка М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Серія «Філософія». – Вип. 8. – Острог, 2011. – С. 36-46.*
10. *Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*